

Előadó: Dobos István	Szemeszter: 2022/2023. 2.
Tanegység neve: Modern magyar irodalom 2. (A késő modernitás szakasza)	Nappali képzés
Tanegység kódja: BBNMI06200	

**Modern magyar irodalom 2. (A késő modernitás szakasza)
BBNMI06200**

Téma- és irodalomjegyzék

1. A magyarországi avantgárd: Kassák Lajos költészete és irodalomszervezői tevékenysége

Kötelező szövegek:

Vásárban, A ló meghal a madarak kirepülnek, Örömhöz, 12. számú költemény, Mesteremberek továbbá Egy ember élete (Csavargások könyve) vagy Szintetikus irodalom

Kötelező szakirodalom:

KASSÁK Lajos–PÁN Imre, *Izmusok. A modern művészeti irányok története*, Bp., Napvilág, 2003.

SZEGEDY-MASZÁK Mihály, *Szintakszis, metafora és zeneiség Kassák költeményében = Formateremtő elvek a költői műalkotásokban*, szerk. HANKISS Elemér, Bp., Akadémiai, 1971.

Ajánlott olvasmányok:

Kassák Lajos művei

NÉMETH G. Béla, *A jövő biztonságvágyának eufóriája (Egy korai nagy Kassák-vers: az Örömhöz) In., NÉMETH G. Béla, Kérdések és kétségek*, Balassi Kiadó, 1995. 148-157.

Én *Kassák Lajos vagyok*, szerk. FERENCZI László, Bp., 1987.

Formateremtő elvek a költői alkotásban, szerk. HANKISS Elemér, Bp., 1971. KASSÁK Lajos, *A virágnak agyara van*, vál. szerk. POMOGÁTS Béla, Bp., 2000.

Kassák Lajos emlékkönyv, szerk. FRÁTER Zoltán, PETŐCZ András, Bp., 1988.

RÓNAY György, *Kassák Lajos alkotásai és vallomásai tükrében*, Bp., 1971.

Újraolvasó. Tanulmányok Kassák Lajosról, szerk. KABDEBÓ Lóránt, KULCSÁR SZABÓ Ernő, KULCSÁR SZABÓ Zoltán, MENYHÉRT Anna, Bp., 2000.

2. Az új népiesség fogalma és az irodalmi szociográfia műfaja, fogalma, története.

Kötelező szöveg:

ILLYÉS Gyula, *Puszták népe*

FENYŐ D. György: *A magyar irodalmi szociográfia az 1930-as években*

http://real.mtak.hu/61148/1/EPA00011_iskolakultura_2001_01_016022.pdf

Kötelező szakirodalom:

VERES András, Bp., 2007, II, 263-276.

https://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop425/2011_0001_542_05_A_magyar_irodalom_tortenetei_3/ch22.html

DOBOS István, *Az idegenség retorikája* [a *Puszták népéről*] = *A magyar irodalom története*, szerk. SZEGEDY MASZÁK Mihály,

Ajánlott olvasmányok:

Illyés Gyula művei POMOGÁTS Béla, *A tárgyias költészetől a mitologizmusig*, Bp., 1981, 164-210, 338-382.

3. A költő-szerep értelmezhetősége: Illyés Gyula költészete

Kötelező szövegek:

Szomorú béres, Három öreg, Haza, a magasban, Bátrabb igazságokért, A reformáció genfi emlékműve előtt, Egy mondat a zsarnokságról, Bartók

Kötelező szakirodalom:

TAMÁS Attila, *Illyés Gyula*, Bp., 1989

Ajánlott olvasmányok:

Illyés Gyula művei

NÉMETH G. Béla, *A fölkészülés folyóirata: Magyar Csillag* (A szerkesztő Illyés) In., NÉMETH G. Béla, *Kérdések és kétségek*, Balassi Kiadó, 1995. GARA László, *Az ismeretlen Illyés*, Washington, 1963. *Illyés Gyula emlékkönyv*, szerk. ILLYÉS Gyuláné, Bp., 1984. „*Költő felelj!*” *Tanulmányok Illyés Gyuláról*, szerk. TASI József, Bp., 1983.

KULCSÁR SZABÓ Ernő, *Műalkotás-szöveg-hatás*, Bp., 1987, 94118. .

4. József Attila lírájának alakulása 1933-ig

Kötelező szövegek:

Nem én kiáltok, Lázadó Krisztus, Szegényember balladája, Szegényember szeretője, Aki szegény, az a legszegényebb, Tiszta szívvel, Ülni, állni, ölni, halni, József Attila, Nemzett József Áron, Áldalak búval, vigalommal, Ringató, Klárisok, Tedd a kezed, Harmatocska, Medáliák, Külvárosi éj,

Kötelező szakirodalom: NÉMETH G. Béla, *7 kísérlet a kései József Attiláról*, Bp., 1982.

Ajánlott olvasmányok:

József Attila művei

BENEY Zsuzsa, *József Attila tanulmányok*, Bp., 1989.

BÓKAY Antal, *Líra és modernitás – József Attila én-poétikája*, 2006.

Eszmélet, szerk. FÜZFÁ Balázs, Szombathely 2013.

SZÁNTÓ Judit, *Napló és visszaemlékezés*, s.a.r. MURÁNYI Gábor, Bp., 1997.

Tanulmányok József Attiláról, szerk. KABDEBÓ Lóránt, KULCSÁR SZABÓ Ernő, KULCSÁR SZABÓ Zoltán, MENYHÉRT Anna, Bp., 2001.

TVERDOTA György, *Tizenkét vers*, Bp., 2004.

5. József Attila lírájának alakulása 1933 után (kései költészet fogalma, az önmegszólító verstípus)

Kötelező szövegek:

Reménytelenül, A város peremén, Téli éjszaka, Elégia, Óda, Eszmélet, Holt vidék, Ritkás erdő alatt, Falu, Mint gyermek, A bűn, Majd emlékezni jó lesz, Levegőt!, Kései sirató, Gyermekké tettél, A Dunánál, Nagyon fáj, Kész a leltár, Thomas Mann üdvözlése, Ars poetica, Flóra 1-5., Hazám, Nem emel, föl, Bukj föl az árból, Tudod, hogy nincs bocsánat, Kész a leltár, Karóval jöttél..., Talán eltűnök hirtelen, Íme hát megleltem hazámat

Kötelező szakirodalom: Lásd

4. tételnél

6. Szabó Lőrinc „dialogikus versmodell”-je és költészetének alakulása

Kötelező szövegek:

Kalibán, A költő és a földiek, Vezér, Az Egy álmai, Ne magamat?, Tao

Te King, Csillagok közt, Semmiért egészen, Célok és hasznok között, Magány, Halálfélelem, A belső végtelenben, Mint ti, A homlokodtól fölfelé, Szamártövis, Lóci óriás lesz, Hajnali rigók, Kortársak, Különbéke, Egy téli bodzabokorhoz, Tücsökgzene (1., 9., 128., 229., 243., 350., 351., 352.), Mozart hallgatása közben

Kötelező olvasmány: KABDEBÓ Lóránt, *Szabó Lőrinc pályaképe*, Bp., 2001.

KULCSÁR-SZABÓ ZOLTÁN, *Tükörszínhátéka agyadnak - Poétikai problémák Szabó Lőrinc költészetében*. Ráció-Tudomány 14., 2010.

Ajánlott olvasmányok:

Szabó Lőrinc művei

KULCSÁR SZABÓ Ernő, *A „szerelmi” líra vége. „Igazságosság” és az intimitás kódolása a későmodern költészetben*, Alföld, 2005/2.

RÁBA György, *Szabó Lőrinc*, Bp., 1972.

7. Avantgárd és modernség klasszicizálódása a magyar költészetben: Radnóti Miklós költészete

Kötelező szövegek:

Pogány köszöntő, Mint a bika, Cartes postales, Első ecloga, Tajtékos ég, Második ecloga, Tétova óda, Ötödik ecloga, Nem tudhatom..., Töredék, Hetedik ecloga, Nyolcadik ecloga, Levél a hitveshez, À la recherche..., Erőltetett menet, Razglednicák, 1-4.

Kötelező szakirodalom:

www.mta.hu/innytud.I.osztaly/rendezvenyek/archivum/tudomanyos
ületek / konferenciák, Radnóti Miklós emlékülés, 2004.
FERENCZ Győző, *Radnóti Miklós élete és költészete*, Bp., 2005, 2958.,
323-346., 421-442., 572-582., 614-627., 723-753.

Ajánlott olvasmányok:

Radnóti Miklós művei

Levél a hitveshez, szerk. FÜZFA Balázs, Szombathely, 2010.
NÉMETH G. Béla, *Tragikus hittevés a költészet mellett (Hangnem
és magatartás Radnóti költészetében)*, In., NÉMETH G. Béla,
Kérdések és kétségek, Balassi Kiadó, 1995.165-174.

8. Avantgárd és modernség klasszicizálódása a határon túli magyar költészetben: Dsida Jenő költészete

Kötelező szövegek:

*Nagycsütörtök, Bútorok, Miért borulnak le az angyalok Viola előtt,
Psalmus Hungaricus, Látod, édesem..., A sötétség verse*

Kötelező szakirodalom:

LÁNG Gusztáv, *Dsida Jenő költészete*, Bukarest-Kolozsvár, 2000.

Ajánlott olvasmányok: Dsida

Jenő művei

DSIDA Jenő, *Tükör előtt*, szerk. POMOGÁTS Béla, Bp., 1998.

9. A „tisztá költészet” formanyelve: Weöres Sándor költészete

Kötelező szövegek:

Weöres Sándor, *Ó-egyiptomi versek, Bartók suite, Kő és az ember
Őszi éjjel, Az öregek, Valse triste, Első szimfónia, Istar pokoljárása,
Dalok, Na Conxy Pan-ból 1-20, Vers Babits Mihályról, Mária
mennybemenetele, Psyché*; továbbá *A vers születése*

Kötelező szakirodalom:

KENYERES Zoltán, *Weöres Sándor*, Bp., 2013.

TAMÁS Attila, *Weöres Sándor*, Akadémiai Kiadó, Bp., 1979.

Ajánlott olvasmányok:

Weöres Sándor művei

BATA Imre, *Weöres Sándor közelében*, Bp., 1979. *Egyedül
mindenkivel. Weöres beszélgetései, nyilatkozatai, vallomásai*,
szerk. DOMOKOS Mátyás, Bp., 1993. *Valse triste*, szerk. FÜZFA
Balázs, Szombathely, 2013. SCHEIN Gábor, *Weöres Sándor, Élet-kép
sorozat*, Elektra Kiadóház, 2001.

10. A regény- és tanulmányíró Németh László

Kötelező szövegek:

Gyász vagy Iszony továbbá *Magyarság és Európa* vagy *Magyar műhely
vagy Kisebbségben*

Kötelező szakirodalom:

THOMKA Beáta, *Németh László regénytípusai*, *Literatura*, 1982/1, 68–73.
http://real-j.mtak.hu/1441/1/LITERATURA_1982.pdf

SZITÁR Katalin, *A regény költészete – Németh László*, Bp., 2010, 7–43,
75–112.

JUHÁSZ Gyula, *Németh László, a politikai gondolkodó* = NÉMETH László, *Sorskérdések*, szerk. GREZSA Ferenc, Bp., 1989, 829–853.

Ajánlott olvasmányok:

Németh László művei

FÜZI László, *Alkat és mű. Németh László 1901-1975*, Pozsony, 2001.

A mindentudás ígérete. Tanulmányok Németh Lászlóról, szerk.

SZEGEDY- MASZÁK Mihály

Bp., 1985.

OSZTROLUCZKY Sarolta, *Színjáték és árnyjáték (Szerepformálás, diszkurzivitás és irónia Németh László Gyász című regényében)*, It, 2006/3,

392–410.

http://epa.oszk.hu/02500/02518/00313/pdf/EPA02518_irodalomtortenet_200

VEKERDI László, *Németh László alkotásai és vallomásai tükrében*, Bp., 1970.

11. Metafora és prózaforma: Tamási Áron művei

Kötelező szövegek:

Ábel a rengetegben, továbbá két szabadon választott novella az alábbiak közül: *Himnusz egy számmal*, *Szép Domokos Anna*, *Kányák a templomban*, *Rendes feltámadás*, *Kivirágzott kecskeszarvak*, *Tulipános téli sapka* *Rendes feltámadás*, *Mihályka szippants!*

Kötelező szakirodalom:

SIPOS Lajos, *Tamási Áron. Élet- és pályarajz*, Bp., 2006, 41-44, 65-77, 89-95, 102-128, 177-192.

<http://dia.jadox.pim.hu/jetspeed/displayXhtml?docId=0000008458>

&secId=0000853351&mainContent=true&mode=html

Ajánlott olvasmányok:

Tamási Áron művei

KÁNTOR Lajos, *Líra és novella. A sólyom-elmélettől a Tamási modellig*, Bukarest, 1981. LÁNG Gusztáv, *Tiltakozó szomorúság*, Szombathely, 2015.

TAMÁSI Áron, *Emberi szavak. Beszélgetések, vallomások, naplójegyzetek*, szerk. NAGY Pál, Bp., 2003.

12. A prózaforma változásai a késő modern korszakban: Márai Sándor művei

Kötelező szövegek:

Egy polgár vallomásai I-II., *Szindbád hazamegy*

Kötelező szakirodalom:

DOBOS István, *Önéletírás és regény. Márai Sándor: Egy polgár vallomásai* = *Látókörok metszése. Írások Szegedy-Maszák Mihály születésnapjára*, szerk., ZEMPLÉNYI Ferenc, KULCSÁR SZABÓ Ernő,

JÓZAN Ildikó, BÓNUS Tibor, Bp., 2003. vagy Uő., *Az én színrevitele. Önéletírás a XX. századi magyar irodalomban*, Balassi, 2005, 74–90. http://epa.oszk.hu/02500/02518/00299/pdf/EPA02518_irodalomtortenet_2003_01_131-146.pdf

ANGYALOSI Gergely, *A pastiche mint interpretáció* = Uő., *A költő hét bordája*, Debrecen, Latin Betűk, 1996, 57–67., vagy *Literatura* 1986/1–2. http://epa.oszk.hu/02400/02401/00033/pdf/EPA02401_Hungarologiai_kozlomenyek_1986_69_329-346.pdf

RÓNAY László, *Márai Sándor*, Bp., 2005, 131-158, 159-197, 283299, 598-629.

Ajánlott olvasmányok:

Márai Sándor művei

FRIED István, *Márai Sándor titkai nyomában*, Salgótarján, 1993.

RÓNAY László, *Márai újrátöltve*, Bp., 2016. SZEGEDY-MASZÁK Mihály, *Márai Sándor*, Bp., 1991.

13. A prózaforma változásai a késő modern korszakban: egy szabadon választott alkotó és alkotás az alábbiak közül: Kós Károly, *Varjúnemzetség*, Kuncz Aladár, *Fekete Kolostor*, Szerb Antal, *Utas és holdvilág*, *Pendragon legenda*, Hevesi Andor, *A párisi eső*, Sötér István, *Fellegjárás*, Nagy Lajos, *Budapest Nagykávéház*, Déry Tibor, *A befejezetlen mondat*, K. Grandpierre Emil, *Tegnap*, Örley István, *A Flocsek bukása*, Veres Péter, *Számadás*, Sarkadi Imre, *A gyáva*, Fejes Endre, *Rozsdatemető*

Kötelező szövegek:

Egy szabadon választott alkotás a felsoroltak közül, továbbá egy hozzá kapcsolódó szakirodalom.

Ajánlott olvasmány: A fent felsorolt szerzők művei.

14. Dráma és parabola. Németh László, *Galilei*. Továbbá Weöres Sándor vagy Márai Sándor vagy Sarkadi Imre egy drámája, színpadi játéka.

Kötelező olvasmány:

NÉMETH László: *Galilei* továbbá egy dráma, színpadi játék a fent felsorolt szerzők valamelyikétől

Ajánlott olvasmányok:

Németh László drámái, Weöres Sándor színpadi játéka, Márai Sándor, *Kassai polgárok*, Sarkadi Imre *Elveszett paradicsom* című alkotása GINTLI Tibor, SCHEIN Gábor, *Az irodalom rövid története*, Pécs, 2007, II, 578-587.

POSZLER György, *Négy prés. Galilei, Petőfi, Johanna – és Richárd* = P.Gy., *Ars poetica – Ars teoretica. Válogatott tanulmányok*, Bp., 2006.

SÁNDOR Iván, *Németh László üdvtana tanulmányainak, drámáinak, önvallomásainak tükrében*, Bp., 1981.

2022/2023. tavaszi félév

Dobos István

egyetemi tanár